Van geschonden code tot hersteld “schoon DNA” in het licht van Paus Franciscus: Theologische reflecties over de heilsgeschiedenis als een proces van herschepping en genezing in het “veldhospitaal” van de Kerk

Abstract

Dit artikel onderzoekt de theologische samenhang tussen het concept van de oorspronkelijke menselijke blauwdruk — door Paus Franciscus aangeduid als het “diepste DNA” — en de existentiële realiteit van de zondeval. De breuk in de schepping heeft geleid tot een aantasting van deze goddelijke code, waardoor de mens op eigen kracht zijn oorspronkelijke schoonheid niet kan herstellen. In dit artikel wordt betoogd dat de heilsgeschiedenis, culminerend in de Incarnatie en Verlossing door Christus, fungeert als een proces van diepgaande herschepping. Dit herstel naar God de Vader wordt concreet en toegankelijk gemaakt binnen het “geestelijk veldhospitaal” van de Kerk, waar de sacramenten als genezende middelen dienen om het geschonden DNA te zuiveren, te versterken en te transformeren tot een hersteld, “schoon DNA”. Tevens wordt een voorzichtige brug geslagen naar de hypotheses op guidobortoluzzi.org, die theologische exegese in dialoog brengen met paleogenetische data over menselijke vermenging.

Inleiding

In de theologische antropologie van Paus Franciscus neemt het beeld van “DNA” een prominente plaats in.[1] Wanneer dit beeld niet louter als een pastorale metafoor wordt gelezen, maar wordt doorgetrokken vanuit zijn biologische betekenis als blauwdruk van het leven, ontstaat een indringende theologische samenhang tussen schepping, breuk en herstel. In de biologie draagt het DNA de oorspronkelijke, ongeschonden informatie voor hoe een organisme bedoeld is te functioneren en tot bloei te komen. Wanneer die code beschadigd raakt of vertroebelt, verliest het organisme zijn oorspronkelijke harmonie en bestemming. Dit biologische spanningsveld biedt een theologische hermeneutiek voor de staat van de *homo sapiens* na de zondeval. De mens draagt weliswaar nog de sporen van zijn oorsprong, maar leeft tegelijkertijd in een staat van innerlijke tweespalt en gebrokenheid.

Hoewel Paus Franciscus de term “DNA” in zijn Pinksterhomilie van 2016 als een geestelijke metafoor gebruikte, vormt die gedachte van een aangetast “diepste DNA” een opvallend aanknopingspunt voor de thema’s die worden onderzocht op guidobortoluzzi.org.[2] Dit platform, dat zich richt op de hypotheses van Guido Bortoluzzi, verdiept de spanning tussen geestelijke overlevering en biologische werkelijkheid.[3] Dit artikel analyseert hoe deze twee perspectieven elkaar kunnen verlichten in het verstaan van de heilsgeschiedenis. Daarbij wordt in het bijzonder gekeken naar de wijze waarop de sacramenten, in de context van de Kerk als veldhospitaal, fungeren als het instrumentarium van de Vader om de geschonden menselijke natuur te genezen en terug te leiden naar de oorspronkelijke schoonheid van de schepping.

1. De oorspronkelijke blauwdruk: “Schoon DNA” in Gods schepping

In het begin van de schepping — zoals verhaald in Genesis 1 en 2 en door Paus Franciscus geduid als het “DNA” van Gods kinderen — bezit de mens een ongeschonden geestelijke en

existentiële code.[4] Deze oorspronkelijk bedoelde staat, door de traditie aangeduid als de staat der oorspronkelijke heiligheid en gerechtigheid, staat symbool voor de mens zoals God hem heeft gewild. De mens is geschapen naar Gods beeld en gelijkenis (*imago Dei*), levend in een open, onbevangen relatie met de Schepper, in harmonie met de aarde en in zuivere wederkerigheid met de ander.[5]

In deze initiële staat is er sprake van een volmaakte coherentie tussen ontwerp en bestemming. Er is geen innerlijke tweespalt, geen vertroebeling van het geweten en geen vervreemding tussen de mens en zijn roeping. De schoonheid van Gods schepping ligt in deze ongerepte samenhang: *bonde valde* (zeer goed).[6]

2. De aantasting van de code: Theologische en paleogenetische perspectieven

Deze oorspronkelijke harmonie is echter niet intact gebleven. Door de breuk van de zondeval — de historische en existentiële keuze van de mens zich autonoom van God te willen maken — raakt het “schone DNA” van de mensheid aangetast. Paus Franciscus benoemt dit expliciet: ons “diepste DNA” werd geschonden en behoeft dringend herstel.[7]

De oorspronkelijke code wordt hierdoor niet volledig uitgewist — de *imago Dei* blijft als structuur bestaan — maar wordt wel ernstig beschadigd, vervormd en vertroebeld. De mens blijft weliswaar verlangen naar zijn oorsprong, maar is op eigen kracht niet meer in staat zijn geschonden blauwdruk te herstellen. Er ontstaat een fundamentele innerlijke tweespalt, door Augustinus theologisch geduid als *vitium originis* (oorspronkelijk gebrek), die zich uit in ongeregelde begeerte en een neiging tot het kwade (*concupiscentia*).[8]

In het bredere kader van de analyse op guidobortoluzzi.org wordt deze theologische realiteit tevens in verband gebracht met de thematiek van vermenging en het verlies van oorspronkelijkheid.[9] Via een herlezing van de Hebreeuwse bronteksten (met de termen *adam/adama* en *dam* in relatie tot genealogische grenzen) en de paleogenetische ontdekkingen van de 21e eeuw, wordt de hypothese verkend dat de breuk in onze oorspronkelijke staat ook biologische en genealogische dimensies heeft gekend, resulterend in een "aangetaste code".[10]

3. De verlossing door Christus: de weg naar een hersteld “schoon DNA”

Hier ligt de beslissende betekenis van de verlossing door Christus. In christologisch perspectief is de Zoon van God de nieuwe Adam, de volmaakte mens in wie de oorspronkelijke, ongeschonden menselijke natuur — het zuivere, ongerepte beeld van God — opnieuw zichtbaar en werkzaam wordt.[12] Door zijn Incarnatie, leven, kruisdood en verrijzenis voltrekt Christus geen uiterlijke reparatie, maar een diepgaande herschepping. Hij is de "nieuwe blauwdruk" waarin ontwerp en bestemming opnieuw samenvallen. Door de genade van Christus wordt de aangetaste code omgevormd tot een hersteld, “schoon DNA”, waarin het kindschap van God opnieuw in volle vrijheid tot leven komt.

4. Het geestelijk veldhospitaal en de weg van de sacramenten

Die overgang van een geschonden naar een hersteld “schoon DNA” voltrekt zich niet als een eenmalige, magische gebeurtenis, maar als een concrete, dynamische weg van genezing en heiliging in de tijd. Hier introduceert Paus Franciscus een ander kernbeeld dat naadloos aansluit bij het DNA-motief: de Kerk als een geestelijk veldhospitaal.[13]

Een veldhospitaal staat niet op de steriele tekentafel van een academie, maar midden in de werkelijkheid van de strijd, temidden van gewonden en gebrokenen. Het biedt geen eerste hulp aan hen die reeds volmaakt gezond zijn, maar richt zich op degenen die geestelijk en existentieel verwond zijn geraakt. De primaire taak van dit hospitaal is het stelpen van bloedingen, het zuiveren van wonden en het stapsgewijs aanbieden van herstelzorg. Binnen deze context vormen de sacramenten de noodzakelijke en goddelijke geneesmiddelen waarlangs dit herstel van het "schone DNA" zich in de concrete gelovige voltrekt. Elk sacrament adresseert een specifiek aspect van de geschonden menselijke conditie:[14]

1. **Het Doopsel** vormt het radicale beginpunt van de herschepping. In de doop wordt de oude, geschonden mens, belast met de erfzonde, begraven met Christus, en wordt de gelovige opnieuw geboren. De gelovige wordt als het ware opnieuw ingeënt op de stam van de nieuwe Adam, bekleed met de oorspronkelijke waardigheid van kind van God en voorzien van een nieuw, hersteld geestelijk "DNA-profiel" in de genade.[15]
2. **Het Sacrament van de Verzoening (Biecht)** werkt als een voortdurend, herhaald geestelijk zuiveringsproces. Het herstelt de doopgenade telkens wanneer deze door persoonlijke zonde wordt vertroebeld of verwond. De Biecht is de "eerste hulp" die de innerlijke code ontdoet van verharding en de weg vrijmaakt voor hernieuwde bloei van het goddelijk leven in de ziel.[16]
3. **Het Vormsel** bezegelt en versterkt deze vernieuwde identiteit. Door de gave van de Heilige Geest — dezelfde Geest die in de Pinksterpreek van Paus Franciscus het geschonden "diepste DNA" weer tot leven wekt en activeert[17] — wordt de gelovige toegerust om volwassen getuige van Christus te zijn. Het Vormsel fixeert de goddelijke blauwdruk en geeft de kracht om naar deze herstelde identiteit te leven in de wereld.
4. **De Eucharistie** Door de H. Communie wordt de mens steeds nauwer opgenomen in het leven, de Persoon en het Offer van Christus zelf. Het is de volmaakte assimilatie aan het "schone DNA" van de Verlosser, waardoor de gelovige langzaam maar zeker wordt omgevormd naar het beeld van Hem die hij ontvangt.[18]

5. Van het Veldhospitaal naar de Veldkapel: Een weg van herstel tot Gods Vaderhart

De genezing in het veldhospitaal van de sacramenten heeft een duidelijke finaliteit: het herstel van de relatie met God de Vader. De Kerk als veldhospitaal is de noodzakelijke drempel waar de gewonde mens barmhartigheid ontvangt en weer op adem komt. Het is echter niet het eindpunt van de geestelijke weg. Na de eerste zorg, opent zich de beweging naar de veldkapel — de ruimte van verstilling, aanbidding en diepe intimiteit met de Schepper.[19]

De overgang van het veldhospitaal naar de veldkapel vereist een innerlijke openheid van de gelovige. Het is een uitnodiging om niet uitsluitend gefocust te blijven op het stelpen van de eigen pijn en gebrokenheid, maar om in stilte en vertrouwen ontvankelijk te worden voor de goddelijke aanwezigheid. In deze innerlijke rust herinnert God de mens aan zijn oorsprong en zijn diepste wezen: geliefd kind te zijn van de Vader. Waar de mens geneigd is zichzelf te overvragen of zich te verbergen in schaamte, nodigt God hem uit in vertrouwen te ontvangen wat hij niet zelf kan bewerken: het definitieve herstel van zijn verbondenheid met Hem.

Op deze weg van herstel wordt de gelovige nabij gestaan door de Moeder van de Kerk, Maria. In de katholieke vroomheid is zij de *Refugium Peccatorum* (Toevlucht der Zondaars) die met een zachte, moederlijke blik ziet wat er in het hart van haar kinderen leeft, ook wanneer

woorden tekortschieten. Haar blik oordeelt niet, maar bemoedigt, verzamelt en leidt als vanzelf naar Christus, in wie alle herstel wordt voltooid en de mens opnieuw mag delen in de vrede en oorspronkelijke schoonheid van Gods schepping.[20]

Conclusie

De theologische doordenking van het beeld van “DNA” bij Paus Franciscus opent een rijk perspectief op de heilsgeschiedenis. De oorspronkelijke blauwdruk van de schepping werd door de breuk van de zondeval geschonden, resulterend in een existentiële en theologische wond in de menselijke natuur. De mens kan deze aangetaste code niet op eigen kracht herstellen.

De verlossing door Christus is de radicale herschepping, de herstelling van het “schone DNA” in de mens. Dit heilsgebeuren wordt geactualiseerd en toegankelijk gemaakt in het geestelijk veldhospitaal van de Kerk. Via de sacramenten — van het Doopsel als nieuw begin tot de Eucharistie als voltooid Offer — wordt de gewonde mens genezen, gezuiverd en getransformeerd. Deze sacramentele weg leidt van de eerste barmhartige opvang naar de intieme rust van de veldkapel, alwaar de mens thuiskomt in de liefdevolle omarming van God de Vader, onder de hoede van Maria. Zo wordt de mens stap voor stap teruggeleid naar de oorspronkelijke schoonheid en harmonie waarin God hem in den beginne had gewild.

Noten

[1] Vgl. Paus Franciscus, *Ochtendmis Domus Sanctae Marthae*, 7 februari 2017 (L’Osservatore Romano / Vatican.va: "Questione di dna").

[2] Paus Franciscus, *Homilie Hoogfeest van Pinksteren*, 15 mei 2016.

[3] Zie de analyses en archieven op guidobortoluzzi.org, in het bijzonder met betrekking tot de theologische en exegetische hypothesen van Guido Bortoluzzi en de synthese van Di Luciano.

[4] Vgl. Genesis 1:27 en Paus Franciscus, *Algemene Audiëntie*, 22 april 2015.

[5] Catechismus van de Katholieke Kerk, n. 374-379.

[6] Genesis 1:31.

[7] Paus Franciscus, *Homilie Pinksteren 2016*.

[8] Augustinus, *De Civitate Dei*, Boek XIV, 1; Blaise Pascal, *Pensées* (over de *grandeur et misère* van de mens).

[9] Zie de thematische dossiers over 'ibridazione' (hybridisatie) en de oorsprong van de mens op guidobortoluzzi.org.

[10] ibid., in het bijzonder de artikelen die parallellen trekken tussen bijbelse exegese (bijv. rond de termen *adam/adama* en *dam*) en paleogenetische data.

[12] Romeinen 5:12-19; 1 Korintiërs 15:45-49.

[13] Paus Franciscus, *Interview met Antonio Spadaro*, S.J., 'La mia porta è sempre aperta', 2013.

[14] Vgl. Paus Franciscus, *Regina Coeli*, 3 april 2016: "De Kerk is een veldhospitaal waar de barmhartigheid van de Vader wordt aangeboden aan allen die verwond zijn door de zonde en het leven."

[15] Catechismus van de Katholieke Kerk, n. 1279.

[16] ibid., n. 1446.

[17] Paus Franciscus, *Homilie Pinksteren 2016*.

[18] Catechismus van de Katholieke Kerk, n. 1391-1395.

[19] Vgl. Paus Franciscus, *Dagelijkse Overweging Casa Santa Marta*, 14 november 2017.

[20] Tweede Vaticaans Concilie, Dogmatische Constitutie *Lumen Gentium*, n. 68.

Pastoor Geudens, Smakt, 21-11-2026

guidobortoluzzi.org